herpy

AGAMER

Uromastyx ocellata

Uromastyx ocellata är en liten, kompakt dabbödla från klippöknarna runt södra delen av Röda havet. Ryggen är prydd med ljusa ögonfläckar, och hanen är mer färgstark än honan. Arten blir 25-30 cm, lever av växter och gräver ner sig i ett djupt, torrt bottensubstrat. Den kräver ett varmt, torrt terrarium med kraftig UVB och förväxlas lätt med sina närmaste släktingar.

Familj: Agamidae Engelska: Ocellated Spinytail Tidigare namn: *Uromastyx ocellatus; Aporoscelis princeps* Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**25-30 cm** total längd inkl. svans
Livslängd	**15-25 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Klipplevande, marklevande och grävande**
Biotop	**Öken, halvöken och klippterräng**
Svårighetsgrad	**Viss erfarenhet**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**27-32 °C**
Värmeplats	**50-55 °C**
Temperatur, natt	**18-22 °C**
Luftfuktighet	**20-30 %**
Vatten	**Vattenskål**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Föda	**Växter**
Hålls	**Ensamma eller parvis**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**36-60 mån.**
Kullstorlek	**4-20 ägg**
Inkubation	**60-70 dagar** vid 33-34 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga II**
EU-bilaga	**Bilaga B**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Uromastyx ocellata är en av de mindre arterna i släktet: en kraftigt byggd agam med kort, bred kropp, korta ben, runt huvud och en platt svans med kransar av spetsiga fjäll. Svansen används som skydd och för att spärra ingången till hålan. Klorna är kraftiga och lämpade för grävning. Vuxna djur blir 25-30 cm totalt, varav svansen är knappt hälften, och väger omkring 225 g.

Ryggen har ljusa ögonfläckar, som har gett arten dess namn: latinets *ocellus* betyder 'litet öga'. Hanarna är mer färgstarka än honorna, med blå, gröna eller rödaktiga toner och gula eller orange fläckar, medan honorna är ljusare och matta och ofta lite större. Färgerna skiftar med värme och ljus.

Arten beskrevs 1823. Den har tidigare omfattat *U. macfadyeni* och *U. ornata* som underarter, men båda räknas nu som egna arter. Djur som säljs under namnet *U. ocellata* kan därför tillhöra en av de två andra. Ursprunget är den bästa hållpunkten: *U. ornata* lever i östra Egypten, på Sinai och på Arabiska halvön, och *U. macfadyeni* lever bara i nordvästra Somalia, där den överlappar med *U. ocellata*, men är mindre, upp till ungefär 22 cm. Kontrollera djurets ursprung och utseende innan du köper.

Vuxna djur är lugna och sitter stora delar av dagen i solen. Arten passar bäst som ett djur att titta på, inte ett att hantera mycket. Skötseln av just den här arten är bara sparsamt beskriven, så siffrorna för klimat, avel och ruvning är lånade från den närstående *U. ornata*, som den tidigare räknades tillsammans med.

Utbredning och livsmiljö

Uromastyx ocellata lever i nordöstra Afrika: i sydöstra Egypten, norra Sudan, Eritrea, Djibouti, östra Etiopien nära gränsen mot Somalia och nordvästra Somalia. Typlokalen anges som 'Nubien', ett område som idag till största delen ligger i Sudan.

Utbredningen följer Röda havet och Adenviken och sträcker sig in i de torra trakterna bakom kusten. Beståndets storlek är inte känd; arten räknas som livskraftig (LC).

> **Naturlig utbredning:** Egypten, Sudan, Eritrea, Djibouti, Etiopien och Somalia.

LIVSMILJÖ

Arten lever i varma, torra klippöknar och steniga halvöknar, där sommardagarna är mycket varma och nederbörden är sparsam. Den är dagaktiv, gräver hålor i fast jord eller mellan stenar och får det mesta av sitt vatten genom växterna. Den lever ensam eller i små grupper.

Hålan ger skydd mot middagshettan och rovdjur och har ett svalare och fuktigare mikroklimat än ytan. Hos den närstående *U. aegyptia* är det i genomsnitt 6 °C svalare 30 cm under ingången än utanför. Födan är nästan uteslutande växter.

Arten går inte i egentlig dvala, men är mindre aktiv under vintermånaderna. Hur länge vilan varar är inte känt.

Läs mer: Vintervila och årstider

Skötsel

TERRARIET

Ett vuxet djur behöver ett terrarium på minst 120 × 60 × 60 cm (längd × bredd × höjd), och större är bättre. Det är större än de flesta glasterrarier erbjuder, så välj ett terrarium i trä, PVC eller plast med glasfront eller öppningsbara dörrar. Tre fasta sidor ger lugn, särskilt för nyinköpta djur. Ungarna trivs i samma storlek, eftersom de behöver samma temperaturgradient som de vuxna.

Bottensubstratet grävs i och ska därför vara djupt: minst 10 cm fin sand eller sandig jord. En blandning av hälften sand, 30 % jord utan gödning och 20 % lera gör att gångarna håller. Håll de översta centimetrarna torra och fukta bara lite på djupet. Undvik kalksand och krossade valnötsskal, som kan ge tarmstopp. Avföring och urinsyra tas bort dagligen, och substratet byts helt var 3:e-4:e månad. Sjuka eller skadade djur flyttas tillfälligt över på hushållspapper.

Terrariet ska ha god ventilation, helst med nätlock. Bygg solplatsen av platta stenar eller skiffer under värmelampan, gärna som en stapel med mellanrum, så att djuret kan krypa in och välja sin temperatur. Fäst stenarna så att de inte välter när djuret gräver under dem. Ge minst tre gömställen per djur, fördelade mellan den varma och den svala sidan. Värmelampor skärmas av så att djuret inte kan röra dem. Håll ett djur i varje terrarium, och håll aldrig olika arter av *Uromastyx* tillsammans.

Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsen ska ha en yttemperatur på 50-55 °C, mätt med en infraröd termometer strax under lampan. Den svala sidan ligger på 27-32 °C. Värmen ska komma uppifrån, till exempel från en halogenspot på 100 W omkring 25-30 cm över solplatsen, aldrig från en värmematta under botten: djuret flyttar sig inte i tid från ett för varmt underlag och kan bli brännskadat. Är solplatsen för varm eller för kall, justera med en dimmer eller genom att höja eller sänka stenarna.

På natten stängs värmen av, och temperaturen får sjunka till rumstemperatur, omkring 18-22 °C. Djuret ska hela tiden kunna dra sig undan värmen.

En egentlig vintervila är inte nödvändig. Vill du ge en lugn period under vintermånaderna, korta då dagslängden till 8-10 timmar och låt solplatsen ligga på 40-45 °C i några veckor, utan att djuret tvingas fasta. Håll alltid uppsikt över vikten.

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Luftfuktigheten ska vara låg, omkring 20-30 %, mätt vid botten på den svala sidan. Ihållande hög luftfuktighet gör djuret sjukt, så spraya inte terrariet. Botten fuktas bara lite på djupet så att gångarna håller och hålorna får ett fuktigare mikroklimat, medan de översta centimetrarna är torra.

Djuret får nästan allt sitt vatten genom födan och dricker sällan. En liten skål med friskt vatten skadar inte i ett välventilerat terrarium och kan hjälpa magra eller nyinköpta djur. Byt vattnet dagligen.

Läs mer: Luftfuktighet, sprayning och ventilation

LJUS OCH UVB

Arten är dagaktiv och behöver kraftigt ljus. Använd en LED-lampa eller ett lysrör på ca 6500 K som dagsljus, skilt från värmen; djuren är då mer aktiva och äter bättre. UVB är nödvändigt: arten hör till Ferguson-zon 3, och ett T5 HO-rör på 12-14 % över ungefär halva terrariets längd på den varma sidan ska ge ett UV-index på 4,5-6 vid solplatsen. Rörets avstånd beror på om det sitter över eller under nätet; kontrollera med en UV-mätare. Byt rören efter 6-12 månader eller enligt tillverkarens anvisningar. Dagen är 12 timmar på sommaren och kortare på vintern.

Läs mer: Ljus och UVB

UTFODRING

Uromastyx ocellata är växtätare. Omkring 90 % av födan ska vara bladgrönt och blommor, ca 5 % hårda grönsaker och ca 5 % torrfoder. Variera mellan salladsblandningar, ruccola, maskrosblad, endive, pak choi, kålrotsblad och lite grönkål, och ge ätliga blommor som maskros, hibiskus, rosblad och indiankrasse, gärna från den egna trädgården och alltid utan bekämpningsmedel. Hö och gräs äts också. Hårda grönsaker som squash, morot och ärtor rivs fint.

Frön och baljväxter hör naturligt till kosten: torkade, krossade linser och vit hirs ger protein och fett, men leder till fetma om de ges oftare än en gång i veckan, och då i små mängder. Ungdjur under sex månader får inga frön. Frukt är en sällsynt godbit, högst en liten bit en gång i månaden. Insekter är inte nödvändiga; en enstaka dammad mjölmask eller zophobas kan ges då och då.

Ungdjur matas varje dag med så mycket de kan äta, och vuxna djur matas 4-5 gånger i veckan. Strö över maten kalk och ett vitamintillskott två gånger i veckan. Bipollen ges ofta i alldeles för stora mängder; låt hellre blommorna täcka behovet.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott

BETEENDE OCH HANTERING

Vuxna djur är lugna och stationära, men revirhävdande mot artfränder, särskilt hanar mot hanar. Håll dem enskilt. Ett par kan bara hållas tillsammans i ett terrarium som är minst dubbelt så stort som minimimåttet, och inte ens då är det någon garanti. Ungdjur är mindre revirhävdande och kan hållas tillsammans tills de närmar sig könsmognad.

Ett nytt djur ska få ro under de första veckorna. Uppfödda djur vänjer sig snabbast, medan vildfångade kan behöva upp till sex månader. Har djuret inte ätit efter två veckor ska en veterinär titta på det. Hantera inte djuret under invänjningen, utöver vägning. Efteråt kan du erbjuda föda från handen. Närma dig långsamt och alltid underifrån, aldrig uppifrån, eftersom det liknar en rovfågel. Ta upp djuret genom att försiktigt lyfta det underifrån och stödja kroppen. Håll djuret utanför terrariet högst en timme åt gången, eftersom det behöver värmen. Väg djuret en gång i månaden och sök veterinär vid stor viktnedgång. Tvätta händerna efter kontakt, eftersom kräldjur kan bära på salmonella.

Läs mer: Karantän och hygien Läs mer: Köp av djur: uppfödda djur, vildfångst och transport

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen är mer färgstark och har som regel ett bredare huvud, medan honan är ljusare och ofta lite större. Vuxna honor blir päronformade. Hanens färger är starkast under parningstiden.

Arten blir könsmogen vid 3-5 års ålder. Sätt bara välnärda, fullvuxna djur i avel.

PARNING

Paret hålls tillsammans året runt i ett stort terrarium, eller så sätts hona och hane ihop under en period, när båda är i gott hull. En sval period med kortare dagar och lägre temperatur brukar sätta igång parningslusten hos dabbödlor; om den är nödvändig för just den här arten vet man inte.

Hanen nickar med huvudet eller vickar med bakkroppen och cirklar därefter runt honan. En hona som inte är redo vänder sig på rygg. Under parningen biter hanen tag i honans nackveck; själva parningen varar några minuter. Se till att honan inte skadas, och skilj djuren åt om det går för långt.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger äggen 4-6 veckor efter en lyckad parning. Äggkullen är på 4-20 ägg beroende på honans storlek, ålder och hälsa; för en liten art som denna ligger den förmodligen i den lägre änden. Sätt in en läggkruka med en blandning av sand och jord på den svala sidan i god tid, så att honan vänjer sig vid den. Använder hon den inte, flytta den till den varma sidan. Jorden ska vara så fuktig att gången håller.

Efter äggläggningen är honan tydligt smalare. Ge henne ro, rikligt med foder och eventuellt en osmaksatt elektrolytlösning. Hon tar som regel det mesta av vikten tillbaka och äter och solar sig normalt inom 1-2 veckor.

INKUBATION

Gräv försiktigt upp äggen med handskar på och lägg dem i samma ställning som de låg i, i en sluten behållare med fuktig perlit som är precis fuktig nog för att klumpa sig när man trycker på den. Lägg dem ett par centimeter från varandra. Efter 1-2 dagar ska det finnas imma på behållarens sidor; annars tillsätts lite vatten. Väg behållarna en gång i veckan för att följa avdunstningen.

Vid 33-34 °C kläcks äggen efter 60-70 dagar. Högre temperatur ger kortare ruvningstid.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna hålls enskilt eller i små grupper i terrarier med samma solplats och temperaturgradient som de vuxna, eller i stora plastlådor. Ge dem många gömställen. Botten är hushållspapper, kakelplattor eller bar botten tills ungarna är minst ett år.

Ungarna får samma gröna växter och blommor som de vuxna, finskurna, och matas varje dag. Frön och torkade baljväxter ges först från sex månaders ålder. Magra eller uttorkade ungar kan erbjudas vatten. Skilj ungarna åt innan de blir könsmogna.

Hälsa och vanliga misstag

De flesta problem beror på för lite värme eller UVB, för hög luftfuktighet och felaktig kost:

- Benskörhet (sekundär nutritionell hyperparatyreoidism) vid för lite UVB, kalk och D3.
- Luftvägsinfektion och slem vid ständigt hög luftfuktighet.
- Fetma vid för många frön och för mycket protein.
- Tarmstopp vid kalksand, valnötsskal och för låg temperatur.
- Brännskador från värmemattor och oskyddade lampor.
- Parasiter hos nyintroducerade djur. Håll nya djur i karantän i 3-6 månader.
- Fjälliga sår på läpparna och huden, som hos dabbödlor kan orsakas av bakterien *Devriesea agamarum*. Den smittar mellan agamer och kräver veterinärbehandling och grundlig desinfektion av terrariet.
- Problem med äggläggningen hos honor utan lämplig läggplats.

Ett friskt djur är runt och fast, har klara ögon och äter regelbundet. Viktnedgång, nedsatt aptit och slöhet kräver en veterinär med erfarenhet av kräldjur.

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.